

Lummavad ja kummalised orhideed

Looduse üht imelisemat loomingut – orhideesid – saab imetleda Tallinna Botaanikaaias 3.–11. märtsini kestval näitusel “Salaaia orhideed”.

Kohal on veetlevad veenusekingad, vapustavad vandad, kavalad katleiad ja lummmavad lumekuningannad. Seltskonnale lisavad väärrikust suurtsugu tsümbiidiumid, keda on keisridki enesele kohaseks pidanud. Näituse pärliteks on õitsvad looduslikud orhideed maailma eri paigust.

Maailmas kasvab üle 22 000 liigi orhideelisi ehk käpalisi. Neid on tibatillukesi ja mitme meetri pikkusi. Valdav osa troopilistest orhideedest elab puude tüvedel või kõrgel võras, olles tuulte ja vihmade räsida. Paljud kasvavad turvaliselt sammaldunud kivipragudes või päikeselöösas üsna paljal kaljunukil. Vaid umbes veerand liikidest on juuripidi maas, sellised on ka meie kodumaised käpalised.

Orhideed on lummanud inimesi juba ammustest aegadest alates. Nende eluviisid ja õied on sedavõrd kummalised, et sageli tundub, nagu oleks loodus nende taimede loomisel lasknud käiku kogu oma fantaasia.

Orhideede rikkumatu ilu ja elegantsiga õied avavad ukse looduse imepärase loomingu riiki. Siin pole midagi tehtud uisapäisa, iga pisimagi õie detaili loomisel on olnud oma põhjus. Kõik need täpikesed, karvakesed, triibud ja hullutavad aroomid on tolmeldajate ligimeelitamiseks.

Orhideed on olnud Tallinna Botaanikaiaa uhkuseks juba aastakümneid. Kollektsoon sai alguse tänu eesti soost Austraalia orhideekasvatajale Oskar Savikule (1890–1985), kes kinkis botaanikaiale parima valiku oma kollektiooni sortidest. Virve Roosti hoole alla usaldatud kaugel tulnud lill-lapsed kosusid jõudsasti ja näitasid juba 1963. aastal oma esimesi kaudneid õisi. Nüüdseks on lisaks ajaloolisele tsümbiidiumi sortide kollektioonile kasvamas ka looduslike orhideesid maailma eri paigust.

Sarcochilus fitzgeraldii.

Tsümbiidium Sirius 'Celestial' x Rampur 'Janice'.

Kaugetelt maadelt pärit orhideedel on igäihel kasvutingimuste osas oma kindlad soovid. Kui miski ei sobi, jäävad eksootilised kapriisitarid õnnetuks, ei õitse ja hukuvad üsna kiiresti. Seepärast elavadki nad enamiku aastast kasvuhoo- ne tagakambris, kus tehakse kõik, et nad end koduselt tunneksid.

Näituse ajaks astuvad kulisside tagant rahva ette suurejooneliseks

etteasteks pikalt valmistunud orhideed aga kogu oma hunnitus hiilguses. Toretsema ei pääse õiteta jäänud õnnetukesed, nemad peavad oma salaaia ootama järgmist võimalust.

EVI SIIBAK

Tallinna Botaanikaiaa troopiliste ja subtroopiliste taimede osakonna juhataja

PARANDAME VEA

Veel talvekindlatest viinapuudest

16. veebruari Targu Talitas ilmus Jaan Kivistiku artikkel “Talvekindlad viinapuud”. Kahjuks läks sinna toimetamisel sisse eksitav viga. Sordi ‘Hasanski Sladki’ kirjelduse 3. lõigu õige tekst on järgmine: “Sorti kasvatatakse teisteski jaheda ilmastikuga piirkondades nii Euraasias kui Põhja-Ameerikas. Kohati on ta seal levinud eestikeelse nimega ‘Varajane Sinine’ või ‘Baltica.’” (Vt ka linki <http://viticulture.hort.iastate.edu/cultivars/Baltica.pdf>.)

Sordi ‘Dvietes Zila’ puhul tuleb rõhutada, et see on põhja-viinapuu sort (vt pilti).

TT

Põhja-viinapuu sort ‘Dvietes Zila’ on tuntud Läti sortide ‘Guna’, ‘Supaga’ ja ‘Sukribe’ isa.

JAAN KIVISTIK